

Література

1. Артемов В.В. Задаток и отступное: ошибочное толкование / В.В. Артемов // Адвокат. – 2006. – № 4. – С. 87 – 90.
2. Гонгало Б.М. Учение об обеспечении обязательств: вопросы теории и практики / Б.М. Гонгало. – М.: Статут, 2002. – 222 с.
3. Дзера І. Особливості завдатку та забезпечуваних ним зобов'язань / І. Дзера. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.yur-gazeta.com>
4. Майорова Е.И., Пивульский В.К. Гражданское право / Е.И. Майорова, В.К. Пивульский. – М., 2000. – 230 с.
5. Чебаненко А. Завдаток і аванс: критерії відмінності / А. Чебаненко // Адвокат. – 2007. – № 6. – С. 44.

УДК 346.548: 366. 5(043.2)

Старицька О.О.,
старший викладач,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ДО ПИТАННЯ СУБ'ЄКТІВ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ В УКРАЇНІ

Найважливішими завданнями державної споживчої політики є забезпечення споживачів доступом до органів, що здійснюють захист їх порушених прав та інтересів, підвищення ефективності діяльності цих органів. Саме доступність і ефективність захисту прав споживачів є основною гарантією задоволення повсякденних інтересів споживачів.

Загально відомо, що Конституцією України встановлено, що кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Проте, сьогодні, в Україні поширені порушення прав споживачів у сфері надання робіт і послуг, продажу неякісних товарів, прояву недобросовісної конкуренції, шляхом зловживання монопольним становищем та ненаданням відповідної інформації, що створює передумови для потреби їх належного захисту. Тому все більш частіше громадяни задають питання хто і як має забезпечити їх конституційне право на належний захист та контроль за якістю продукції, послуг та робіт, яке гарантовано їм Конституцією України (ч. 4 ст. 42).

Перш ніж відповісти на дане питання, необхідно мати чітке уявлення про суб'єктний склад «захисника» споживача. У зв'язку з тим, що суб'єкти у сфері захисту прав споживачів мають різний обсяг компетенції, дослідження їх правового статусу здійснюється, з урахуванням норм різних галузей права.

Під суб'єктом права теорія держави і права розуміє в основному, на основі галузевих наук. Однак, ми зробимо спробу дослідити поставлене питання з загальнотеоретичної точки зору.

Так, загалом, індивідуальна особа або колективний суб'єкт, які мають правосуб'єктність та використовують її у конкретних правовідносинах, висту-

паючи реалізаторами суб'єктивних юридичних прав і обов'язків, повноважень і юридичної відповідальності. До суб'єктів, які забезпечують захист прав споживачів належать ті, які наділені функцією захисту прав від імені держави та тих інститутів громадського суспільства, які здійснюють дану функцію від імені суспільства [4, с. 150].

Слід зазначити, що в Законі України «Про захист прав споживачів» встановлені правові засади створення та функціонування системи органів із захисту прав споживачів, що включає в себе судові органи, органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та громадські об'єднання споживачів.

Крім того, відповідно до ст. 5 Закону України «Про захист прав споживачів» захищати права споживачів, окрім органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, уповноважений суд [2, ст. 5].

Основну роль в організаційній основі здійснення захисту прав споживачів виконують органи виконавчої влади. Так, відповідно до законодавства України прямо чи опосередковано питанням захисту прав споживачів займаються майже всі міністерства та більшість із підпорядкованих їм відомств. Найважливішим спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері захисту прав споживачів є Державна інспекція України з питань захисту прав споживачів. Однак, як показує практика, діяльність даної організації охоплює не всі аспекти захисту прав споживачів, що пояснюється обмеженням реалізації її компетенції в правах та часовим межами реалізації таких прав.

Окремим суб'єктом у відповідності до ст. 24 Закону України «Про захист прав споживачів» є громадські організації споживачів (об'єднання споживачів).

Необхідно зазначити, що громадські організації активно співпрацюють з міжнародними організаціями, беруть участь у різноманітних національних та міжнародних програмах і акціях з проблем якості товарів, продукції, послуг, захисту прав споживачів, ведуть освітянську діяльність.

Як свідчить світовий досвід, належна підтримка державою громадських (неприбуткових) організацій має позитивний політичний, соціальний та економічний ефект. Тому, при закріпленні правового статусу громадських організацій мають бути розширені обсяг їх прав в контексті захисту прав споживачів.

Розгляд судами справ про захист прав споживачів, має певну специфіку яка полягає в тому, що правовідносини, які виникають у сфері діяльності споживача регулюються не тільки Законом України «Про захист прав споживачів», а й низкою інших нормативно – правових актів України.

Виходячи із аналізу чинного законодавства України, судовий захист прав споживачів здійснюється шляхом звернення споживачів до судів загальної юрисдикції в порядку позовного провадження та, як правило, в індивідуальній формі. Важливою ознакою такого судового розгляду є те, що в ході такої судової суперечки споживачі звільняються від сплати державного мита за позовами, що пов'язані з порушенням їхніх прав (п. 3 ст. 22 Закону України «Про захист прав споживачів»). Поряд із тим, при задоволенні вимог споживача суд одночасно вирішує питання щодо відшкодування моральної (немайнової) шкоди (п. 2 ст. 22 Закону України «Про захист прав споживачів») [2].

В науковій літературі зазначено, що саме судовий захист є найефективнішим способом захисту прав споживачів.

Дещо дискусійним залишається питання щодо застосування механізму самозахисту в аспекті захисту прав споживачів. На підставі аналізу ст. 19 ЦК України, можна зробити висновок, що права споживачів вправі захищатися, застосовуючи норми самозахисту, так як норми ст. 19 вказаного кодексу є нормами прямої дії.

Відтак, згідно з чинним законодавством споживач вправі звернутися до суду самостійно, або через відповідні органи, або здійснити самозахист порушеного права [3].

Не зважаючи на таке різноманіття організаційно – правової основи здійснення захисту прав споживачів, дієвий правовий захист у даній сфері залежить не тільки від держави, а й значною мірою від дій самого споживача, який своєчасно і грамотно реагує на порушення своїх споживчих прав. Крім того, на нашу думку, існує необхідність у вдосконаленні та зміні ч. 3 ст. 5 Закону України «Про захист прав споживачів» і викласти її в наступній редакції: захист прав споживачів здійснюють судові органи, органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації включаючи громадські організації, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері захисту прав споживачів та його територіальні органи, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, органи і установи, що здійснюють державний санітарно – епідеміологічний нагляд, інші державні органи, згідно із законодавством, а також самозахист громадян.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96 – ВР // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 10. – Ст. 68.
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 року № 1023 – XII // Відомості Верховної Ради. – 2011. – № 47. – ст. 531.
3. Осетинська Г. А. Цивільно – правовий захист прав споживачів за законодавством України. дис. к. ю. н. : 12.00.03. – Київ, 2006. – 28 с.
4. Старицька О.О. Конституційно – правовий вимір категорії «право споживача» // Конституція України: зміни чи нова редакція: матеріали круглого столу, присвяченого 15 – й річниці прийняття Конституції України: спец. вип., 24 черв. 2011 р. / редкол В.В.Коваленко (голов. ред.) [та ін]. — К.: Юрінком Інтер, 2011. – 196 с.